

№ 21. 1925/26.

4.—

25. I. 1926.

COMEDIA

Е. Пинтеровић као Марина Мнишек у Мусоргсковој опери „Борис Годунов“, у београдском Народном Позоришту.

E. Pinterović kao Marina Mnišek u Musorgskovoj operi „Boris Godunov“, u beogradskom Narodnom Pozorištu.

— Фото: Вл. Венчич, Београд —

Comoedia

излази сваког понедељника. Главни уредник *Никола Б. Јовановић*. Власник Издавачко Удружење „Плусштрација“ — Београд, Косовска 11.

Техничко особље

„Парсифал“ из 1882. и „Борис Годунов“ 1926 у Београду: живела „анахија“!

Када су 1882. г., после премијере „Парсифала“, искупљени позоришни људи, задивљени прецизношћу пословања на сцени и иза позорнице, које је дало један дотле невиђени резултат у хармоничном деловању сценских и музичких ефеката, запитали Рихарда Вагнера: какве је то чаролије испочарао да створи чудо на позорници, одговорио је велики маestro јединим парадоксом. **Анахија, господо,** рекао је он, **анахија је створила чудо, јер сваки је радио што је хтео, али... Али је сваки хтео само оно, што је морао хтети, имајући сваког тренутка пред очима целину и пуно разумевање односа између ње и сваког појединог детаља, и најситнијег и најбеззначајнијег за ту целину.**

То разумевање даје само силна, фанатична љубав према театру, и мора је бити, бар донекле, и код оног најмањег радника међу техничким особљем, нешколованог и који је дошао са улице, али га је довела и држи га у позоришту она чудна љубав према даскама испод којих одзвања шупљина, из које се он, скромни трудбеник, никад неће појавити од тренутка кад је завеса отишла у вис, и позорница и гледалиште постали једно. Прожет важношћу и значајем свог тихог пословања, гура он кулисе, окреће окретну позорницу, пали и гаси сијалице, облачи и дотерује статисте. А кад с оне стране рампе затуњи плесак, одбије он, тихо и у себи, да га нико не чује, један мајушни разломак и за се, иако на ње нико ни мислио није: ни публика која пљеска, ни глумац који узима све, свих сто процената сем ако није принуђен да их дели с писцем и с редитељем, ни управа, која за техничко особље зна само онда када треба подвикнути или откидати новчане казне.

Јесте ли мислили када о том техничком особљу? Нисте? А били сте на премијери „Бориса Годунова“, која је и технички тако сјајно успела, да можемо говорити о једном рекорду који је поставила наша бинска техника.

Протагонисти! Па њихова је дужност, и њихова слава да буду најодличнији! Редитељ? Па редитељ се такође клања пред публиком, као и диригент, дајући одушек својим пре напречнутим живцима. Само они који су створили све по-

годбе за успех и славу, који су отклонили свако исклизнуће, и учинили да представа не траје до 1 сата по попоћи, већ да се сврши у 5 минута пре попоћи иако је почела тек у 8 и 10 минута, спречивши да после попоћи зевање не убије високо естетско уживање, да материја не затрује дух, да духовна посластица не постане државно естетско кљукање, — само то техничко особље је заборављено.

Речи ћу вам како стоји ствар с тим немим извршиоцима воље ауторове, с тим живим диркама, по којима се типка као по мртвим стварима — по том техничком особљу. У недељи пред премијеру **Бориса** било је у великој згради четири главне пробе: 3 за „Смрт Уроша V“ и 1 за „Бориса Годунова“; затим премијера **Уроша V** и представа „Народног посланика“. Тада је, све време, цело то особље било запослено. После тога, у понедељак, била је представа „Лабудовог језера“; у уторак: главна проба за **Бориса**, која је од 9½ пре подне трајала до 6 с. увече, а увече „Затишје“ до 11 часова; у среду: II. главна проба за **Бориса** до 3 с. по подне а увече „Пигмалион“; у четвртак, најзад, премијера **Бориса Годунова**, где је чак — оставимо на страну прогнозе штампе! — и сама управа мислила да ће представа трајати до 12 и по... међутим, постигнут је рекорд од 3 с. 45 мин. — рекорд и за Европу, без брисања и скраћивања. Па у петак онет „Смрт Уроша V“, у суботу „Борис“, и, најзад, у недељу „Травијата“ и „Јулије Цезар“. Све оно исто техничко особље, које не сме да има нерава за оно 36 представа месечно, не рачунајући пробе!

А шта раде они? На првоме месту, они са бине: 20 декоратора, 5 реквизитера, 8 електричара, 4 монтера окретне позорнице. Затим гардероберски персонал, где свака облачница има по 1 гардеробера или гардероберку, а треба знати да су они код **Бориса** имали на врату још и један вишак од повећаног оперског и драмског хора, плус статисте и војнике, које су пресвлачили и дотеривали и по два и по три пута.

Плата једног гардеробера износи, са свима хонорарима, највише до 2000 динара месечно, док има људи са једва 1500 дина, месечне плате.

Ти се људи, већином, регрутују са улице и из вароши. То је исто што и иловача, у коју је Господ Бог, шестог дана, удунуо дух свој. Тај Господ Бог, који њих све у београдском театру, надахњује животворним духом и распаљује у њима љубав и осећање дужности и одговорности, зове се **Веља Јовановић**. Он је инжењер београдског Народног Позоришта, позоришни човек скроз и скроз, и сваки нерв у њему фанатизован је позоришном уметношћу. Такво му је особље, јер фанатизам је заразан, а позоришни инжењер је расадник заразних клица. И, као што он ради на успеху, тако га изграђују и сви они. Па када се г. Брезовшћек и г. Павловски други пут појаве, на крају представе на рампи, да приме заслужени у-

Н. Ризнић у улози Јелисавете, у Стефановићевој трагедији „Смрт Уроша V“, у београдском Народном Позоришту.

— Снимак: Вл. Бенчића, Београд —

N. Riznić u ulazi Jelisavete, u Stefanovićevoj tragediji „Smrt Uroša V“, u beogradskom Narodnom Pozorištu

Narodnom Pozorištu

Краљ Вукашин (Раденковић) у трагедији „Смрт Уроша V“ од Стефана Стефановића. Са премијере у београдском Народном Позоришту.

— Фото: Вл. Бенчић, Београд —

део, препоручујем им да поведу за руку — макар и силом — и оног чудног позоришног дунђерина. (Отмени и чимар, он се не либи да засуче рукаве и да аргатски дунђериппе). Јер и он и његови људи окретали су ону пусту бину, која је истина окретна, али се не окреће сама. Али, кад се покрене, уме да створи мала чуда. И где сваки који ради, воли оно што ради, и зато ради што хоће. И то је — веле — анархија. Али оно што хоће ради зато што тако, и само тако мора да хоће. Па ако је то „анархија“ — како се нашао Рихард Вагнер 1882 год. —, дајте нам увек ту „анархију“. Ми волимо „хаос“ из кога се рађа дело.

Н. Ј.

Кроз варшавска позоришта

Варшавска оперета: Театр „Новошћи“

Разговор са директором Варшавске Оперете г. Домиславским

Да бих читаоцима «Comoedie» представио Варшавску Оперету, отишао сам до директора исте г. Домиславског. Седам сати увече. До почетка представе има још довољно времена; дакле, можемо се разговарати. Дочекао ме је необично љубазно. После облигатног поздрава и упита: „а, како Ви“, „Ето шта — састављам репертоар до краја сезоне, и т. д.“, — упустили смо се у разговор који је био у правцу реформираног Театра „Новошћи“.

— Дакле г. Шчавински (прошлогодиши директор Оперете) — рекао сам — не ради више са Вама, г. директоре?

— Не ради са нама. Отишао је од нас, пошто је уосталом молим Вас да ме разрешите давања изјава које се односе на г. Шчавинског. Не бих желео — рекао је г. Домиславски — да говорим о њему и његовој дирекцији. Рећи ћу, онако кратко, не додирујући имена

Формација нове дирекције „Театра Новошћи“ под називом „Удруженни артисти“ са г. Домиславским на челу.

„Била је стагнација. Дирекција је остала дужна, скоро свима артистима, за старе и заостале гаже. Нови се ангажмани нису могли предвиђати, а под таквим условима (без старих чланова, који због неплаћених гажа нису хтели наступати на сцени) није се могао наставити рад. Дакле, Шчавински је одступио. Шесдесет чланова оперете заједно са оркестром организовали су се под горњим именом и изабрали горњу дирекцију, уједно загарантовали стотини чланова (хор, балет и технички персонал) да ће им редовно плаћати. И до сада иде добро. Истина, криза је у целом нашем крају — али ипак се некако тавори. Ако издржимо до краја сезоне (у што верујем), онда према уговору — продужују се исти услови на 5 година, са целим ансамблом.“

»Другим речима — додао сам — Варшавска Оперетка има изгледа да се еволуише?«

»Тако је. На почетку смо већ придобили за себе и за публику г-ђу Луцију Месал (чувена пољска оперетска дива), која је досада иступала у »Орлов«-у и »Wilszezka Wod«, која је оперета још на репертоару.

Осим ње придобили смо за гостовања чувену шведску оперетску диву Елну Гилстед, која ће први пут ступити у оригиналној оперети Жилберта »Паријанка«. То је лака оперетска комедија са врло милозвучним мелодијама, у којој ће г-ђа Гилстед са г. Лшержијевским (такође гост) брати ловорике. Секундираће им не мање чувени пар г-ђа Хертел и г. Зданович. Акција комада догађа се у Парзу. Први чин — улица. Други — салон. Трећи — кабарет. *Clou* ће бити нова игра »шарлестон«, коју ће извести г-ђа Гилстед са г. Здановићем. Осим тога — наставља г. Домиславски — вредно је нагласити, да у иностранству уопште има врло мало новитета. Све то нагиње ка старијим оперетама. Jazz-Band пропада! Имамо већ контакт за једне новитете, свега два на броју, а то су: »Терезина« Штрауса и »Паганини« Лехара. »Терезина« ће ићи у другој половини фебруара, а »Паганини« у априлу.

Осим горе наведених сила, успело нам је ангажовати и г-ђу Кавецку (њено име само за себе говори) за гостовање у марта.«

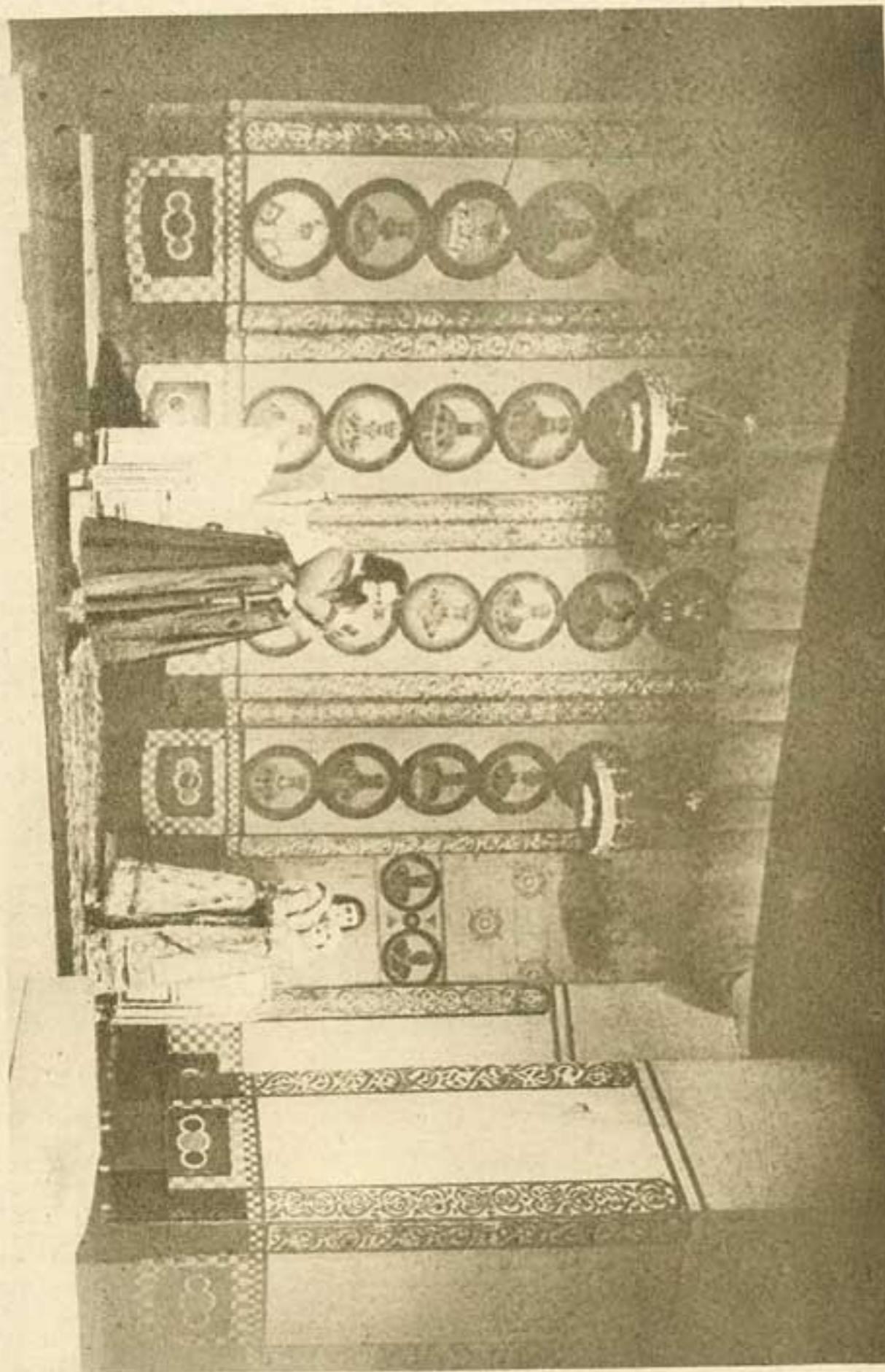
»Приватно сам чуо, г. директоре — рекао сам — да се појавио скоро један пољски композитор са новом оперетом. Да ли Вам је то познато? И шта мислите о њој?«

»Истина је. То је г. Казимир Волски, који је компоновао оперету на основу пољског либрета под насловом »Црна Дама«. Ствар врло оригинална и наша, пољска. Желим нагласити да ће се та ствар од велике литературне и музичке вредности код нас први пут давати. Она ће поред оригиналне француске оперете А. Шулца »Флинт« бити *clou* сезоне«, завршио је г. директор оперете »Новошћи«.

Београд гостује

„Смрт Уроша V“ у Новоме Саду

Управа београдског Народног Позоришта, у договору са управом новосадског државног театра, извешће првих дана фебруара једно колективно гостовање београдске трупе у Новом Саду у Стефановићевој трагедији „Смрт Уроша V.“ У Нови Сад путоваће двадесетак чланова београдског театра, а остатак ће се попунити из драмског хора новосадског Народног Позоришта.

"Смрт Уроша V" у београдском Народном Позоришту, о стогоди-
дињници приказивања. С лева на десно: Краљ Вукашин (Раденковић), урош (Јовановић) и Јелисавета (Н. Ризнић).

Снимо: В. Гл. Бечичић. — Београд.

"Smrt Uroša V" u beogradskom Narodnom Pozorишtu, o stogodi-
šnjici prikazivanja. S leva na desno: Kralj Vukašin (Radenković)
Uroš (Jovanović) i Jelisaveta (N. Riznić).

Балет "Пан Тврдowski" Лудомира Рожићког у загребачком Каз-
аљашту, 1. слике: у најорнерији, Пан Тврдowski (М. Ву-
ковић) и јасно (М. Фроман). Најчти В. М. Уђанићева
Балет "Пан Тврдowski" Лудомира Рожићког у загребачком Каз-
аљашту, 1. слика: у најорнерији, Пан Тврдowski (М. Ву-
ковић) и јасно (М. Фроман). Најчти В. М. Уђанићева

Foto: Tonka. — Zagreb.

Нови Сад

Драма = Оперета = Опера, иако је званично укинута...

Вукодлак

На дан 26. децембра 1925. г. давана је премијера трочине комедије »Вукодлак« од Анџела Кана. Новосадска штампа је дногласно је похвалила режију г. Радослава Веснића, који се у прошлом месецу вратио на своју стару дужност у овом позоришту. Благодарећи добром извођењу комада, *Вукодлак* је даван у току две недеље четири пута, што је при драмским премиерама реткост. Главну улогу проф. Паола је тумачио г. М. Ковачевић са несумњивим успехом, о чему сведоче и многобројни аплаузи, чак и на отвореној сцени — што је свакако, исто тако и заслуга редитеља г. Веснића. О њему се лепо изразила и критика, која је такође с разлогом похвалила игру рутиниране глумице, г-ђе Иде Прегарц у улози Војводкиње Капабланке (тешка улога за њу, али мајсторски савладана), г-ђе Зоре Петровић, која је била симпатија публике сваке вечери, г. г. Колашинца (дон Флоренцио) и Васића (Дон Елифас), који су својом добром игром одржали извођење комада на пристојној висини.

Дивљуша

Други дан православног Божића давана је добро спремљена реприза посрбљеног комада из народног живота с певањем: *Дивљуша* од Геци, који је награђен од Мађарске Академије Уметности. Режију је водио г. М. Х. Динић, ветеран овог позоришта, и комад је прошао са неочекиваним материјалним успесом. Од глумаца су се нарочито истакли г. г-ђе Матејићка и Петровићка, и г. г. Спасић, Лазаревић, Геџ, Дивјак и Колашинци.

Нове премијере

Драма је врло активна и спрема »Урош V.« и »Пировање« од г. Мите Димитријевића, које ће се, после свог великог успеха у Загребу, у Новом Саду давати пре него у Београду, где ће изићи на сцену крајем фебруара. Комад ће режирати г. Мих. Ковачевић, који игра у њему улогу Буровића.

Студира се, за после, и Шекспиров *Хамлет*, по исправљеном и дотераном преводу Лазе Костића, који за Нови Сад мора имати првенство пред свима осталим преводима.

Оперета и опера

Оперета 25. о. м. даје премијеру *Игре у срећу* од Роберта Штолца, а одмах затим чуvenу Калманову *Грофицу Марију*, за коју се чине велике припреме.

Овога месеца главни диригент г. Селински увежбао је наново познату Вердијеву оперу *Травијату*, за коју влада велико интересовање. Иако је Опера званично укинута, Управа се труди да са снагама, које јој стоје на расположењу, пружи публици жељној опере оно што може. Партију Виолете пева г-ђа Нада Архипова, једна од најбољих колоратурних певачица, старог Жермона пева г. Николај Баранов, одлични баритониста, а партију Алфреда г. Стеван Писек, чије се развијање у певању мора са похвалом истаки.

Т. М.

Резултати

Дечја трагедија

У недељу по подне, 17. јануара, драмски одсек београдске Глумачко-балетске школе дао је премијеру комада *Дечја трагедија*, од Карла Шенхера, који је већ познат код нас по успелој драми „Жена сатана“. У три чина, без великих сценских средстава, пустивши на позорницу свега три личности, Шенхер је *Дечјом Трагедијом* успео да створи један јак психолошки комад, природан и убедљив.

Дечја трагедија је болна прича о страдању дечјих душа. У шумарској кућини, недалеко од села, живи шумар са женом, шеснаестогодишњом кћерима и два сина. Старији има тек око осамнаест, а млађи стално болешљив, петнаест година. Они су живели задовољно и срећно, али се одједном почело говорити о њиховој кући: шумарка је добила љубазника. То прво сазнаје старији син, а потом кћи. У њиховим душама ломи се нешто а њихова млада чела помрачују се болом. Најмлађи, још дете, тек наслућује да „има ту нешто“, јер га мати рише не мази и чак га гони од себе. И тако почине трагедија. Депа стрене само да отац не сазна ништа, а старији брат спрема се да убије материјог љубазника. Али ће у последњем часу кроз сестру проговорити материна крв и она, разочарана у мајку, подаје се неком сеоском младићу. Трагедија је тако на врхунцу. Тада ће наћи кроз шуму материји драган, кога ће убити млађи брат, невини мученик, који одмах затим умире од бола и измучености.

Комад је пун психолошких прелива и могућан је за извођење само после добре и сунтилне психолошке анализе текста. Вероватно је г. Момчило Милошевић, директор школе и редитељ комада, баш зато и изabrao ову трагедију за рад са ученицима, јер се код таквих, не лаких, задатака могу најбоље паучити да преживе сваку казану реч и сваку паузу.

Млади ученици играли су комад са убеђењем и полетом. Успех који су постигли заслужује признање.

К.

Марко Краљевић (Добрица Милутиновић) Marko Kraljević (Dobrica Milutinović) у Стефановића „Смрт Уроша V“, у београдском Народном Позоришту.

— Фото: Вл. Бенчић, Београд. —

Цар Борис (Јурењев) у Мусогорскога опери „Борис Годунов“, у београдском Народном Позоришту.

— Фото: Вл. Бенчић, Београд —

Car Boris (Jurenjev) u Musoryskoga operi „Boris Godunov“, u beogradskom Narodnom Pozorištu.

Ljubljanska opera

Repertoar velesajma. - D'Albertove „Mrtve oči“. - „Popravke u kući. - „Manon“. - „Nabor“ i Povratak“. - Dalji uspesi

Po običajni kratki sezoni za časa velesajma, (29.-VIII.—8.-IX.), v kateri se je izvajal sledeći repertoar: *Mascagni*, „Cavalleria rusticana“, *Leoncavallo* — „Pagliacci“, *Offenbach* — „Hoffmannove pripovedke“, *Verdi* — „Aida“, *Cornelius* — „Bagdadski brivec“, in *Strauss* — „Netopir“, je začelo redno delovanje sezone 1925-26 dne 1. oktobra s premiero d' Albertove opere: „Mrtve oči“ pod vodstvom dirigenta g. N. Štritofa in v režiji višjega režiserja g. prof. O. Šesta.

Med tem se je zunanji okvir predstav dokaj spremenil. Oder je dobil novo ribaldo, nov portal z premakljivimi stranskimi stolpi in nov krožni horizont. Na vrvišču so postavljene orglje, ki jih je uprava dobila od kr. učiteljišča v Ljubljani. S temi preuredbami je omogočeno lažje in boljše absolviranje mnogih težav in problemov, ki jih postavlja dnevno izvajanje raznoličnega repertoira.

Kot druga premiera je sledila *Massenetova* opera „Manon“ pod vodstvom in v režiji ravnatelja opere g. M. Poliča. Nato sta prišli dve domači operi in sicer „Nabor“ od *Gerbiča* (dirig. M. Kogoj) in „Povratak“ od *Hutzeja* (dirig. A. Neffat) obe v režiji g. E. Kralja. Na novo je bil vprizoren *Mozartov* „Don Juan“ (dirig. g. N. Štritof, režija prof. g. Šesta). Sledila je noviteta „Eva“ od J. B. Foersterja (dirig. in režiser g. Balatka). V opereti se je insceniral in nastudiral na novo *Offenbachov* „Orfej v podzemlju“ (dirig. dr. Švara, režiser J. Pooh).

Ballet je dosedaj prinesel: „Faunovo noč“ od poljskega komponista g. T. Sygietynskega, „Svatovac“ od Zaje-Baranoviča in konečno samostojen baletski večer z Baranovičevim „Licitarskim srcem“ (dirig. M. Polič) „Poziv na ples“ (Weber) in „Capriccio espagnole“ (Rimski-Korzarov) katera je dirigiral dr. Švara. Vse balete je nastudirala primaballerina M. Tuljakova.

V operi se sedaj pripravljajo sledeće premijere: „Zvezne ženske“ (E. Wolff-Ferrari), „Večni mornar“ (Wagner), „Figarovova svatba“ (Mozart), „Wally“ (Catalani) in „Tannhäuser“ (Wagner).

Zagreb.**Reportoar od 20—26 januara**

Na Wilsonovu trgu: „Carska nevesta“, „Kir Janja“, „Knjižničar“, premiera „Manon Lescaut“, „Prodana nevesta“, „Faust“.

U Tuškanecu: „Knez Bonmarché“, „Orlov“, „Ciganska ljubav“, „Parni kotao“, i premiera „Clo-clo“.

Букурешт

Писмо из румунске престонице о томе kako су се домаћи певачи побунили против странаца и објавили штрајк

ДВЕ ОПЕРСКЕ СЦЕНЕ

У Румунији постоје два оперска позоришта, која добијају државну субвенцију и концесонирана су, у неку руку: у Клују и у Букурешту. Прва оперска сцена налази се у присаједињеном Ердељу, а ансамбл те клајске трупе измешан је од Немаца, Чеха и Италијана. Театар је одлично технички снабдевен и посао се из одавна отаљава сасвим нормално.

У Букурешту је ствар сразмерно млада, пошто су, пре рата, и драма и опера и оперета биле смештене под једним кровом, у Народном Позоришту, као што је то, у осталом, случај на Балкану. После рата родила се жеља да се позоришни живот пробуди и посао расшири, као и то, да се учини крај неизбежном антагонизму међу представницима драме и шефовима музичких приредаба. Румунска влада узела је под крију приватну зграду „Театро Лирико“, коју је наменила специјално за оперу, оставивши зграду Народног Позоришта само за драму и разделивши државну субвенцију на оба позоришта.

ПРЕ ПЕТ ГОДИНА...

Пре пет година, поводећи се за струјом која је била модерна, Влада је ставила на чело управе један артистички колектив. Разуме се да је резултат морао испasti незадовољавајући, пошто је уметничка средина једна нарочита средина, која пати од необичног појачања частолубља и самопрецењивања. Одатле читав низ неспоразума, па је Влада доконала да концесију уступи приватним: Жоржеску, популарном музичару и одличном диригенту, и Бузеску, трговинско-позоришном вештаку, — којима је дата примерна субвенција из државне касе уз обавезу да посао, у уметничком погледу, воде под надзором једног чиновника Министарства, задржавајући аутономност у раду дирекције.

„ДОШЛИ ДИВЉИ, ПА ИСТЕРАЛИ ПИТОМЕ“...

Група румунских уметника — укупно њих 23 — који су прошастих година држали главне улоге целокупног репертоара, није, у последње време, богзна колико интересовала публику, што је побудило управу да позива на гостовања странце — певаче и неке руководне личности, као на пример диригента Италијанца Масини и редитеља Севастијанова, нашег познајника из Југославије, који имају за собом солидан уметнички стаж са прворазредних европских сцена. Од певача-

Из оперете „Стамбулска ружа“ у сарајевском Народном Позоришту, II чин. Режирао В. Турински.

Фото: Атеље Ђ. Божић — Сарајево.

Iz operete „Stambulskaja ruža“ u sarajevskom Narodnom Pozorištu,
II. čin. Režirao V. Turinski.

Foto: Atelje Dj. Božić, — Sarajevo.

солиста пак највише су умели да заинтересују и вежу за себе публику, па према томе да донесу материјалне користи дирекцији Руси: Љипковскаја, Лучезарскаја, Рајчев и Залевски. Нарочито је један куриозум што су се ови певачи налазили у Италији, где су имали велике успехе, па се букурештанска дирекција, која је путовала у Милано ради добиљања италијанских гостију, зауставила на овим Русима, које је позвала у Букурешт.

ШТРАЈК ДОМАЋИХ УСРЕД ПРЕДСТАВЕ

Румунски певачи нашли су у томе поступку дирекције увреду за себе, па су се организовали у синдикат и, сасвим неочекивано, усред представе опере „Севиљског берберина”, објавили штрајк. Захваљујући једино интервенцији полиције и чиновника министарства, успело се да се ти људи паговоре и склоне — за љубав позоришне публике која је платила улазницу — да се представа доврши. Ни сутрадан преговори између Управе и Синдиката нису довели ни до каквих резултата. Представе су се, истина, давале и даље, али с једним ограниченим репертоаром, уз учешће гостију и случајних странаца уметника и јачих чланова хора, пошто се ни хор ни оркестар ни балет нису били придружили томе штрајку. Од дирекције био је томе присутан само Бузеско, а популарни Жоржеско још раније био је отпутовао у иностранство као симфониски диригент.

И КРАЉ И ПАРЛАМЕНТА...

После тога се Жоржеско вратио у Букурешт. Позвао га је себи, приватно, сам краљ, пошто су пеке политичке странке искористиле прилику да поведу кампању противу владе, па је поднета чак и једна интерпелација у парламенту. Али је управа чврсто одлучила да нијеово бити трајанин Румуније да би се могло бити и члан опере, јер за то су меродавни и други — уметнички — критериуми. Веле да дирекција неће пристати да се у позориште врате вође штрајкашког покрета и да ће се од штрајкача примити само они који имају способности за рад.

Овај покрет је, несумњиво, управљен противу Руса, који опет кажу да њих тамо нема много, у оркестру и у хору, па су проживели један веома узбудљив месец дана, уверени да ће њихова праведна ствар, у име уметности, тријумфовати, нарочито док на челу управе остану исти људи...

БОРИС ГОДУНОВ

Иначе главни успех сезоне остало је опера генијалног Мусоргског „Борис Годунов”, који се стално даје с повишеним ценама и увек пуни кућу.

У Народном Позоришту даје се Гогольева „Женидба”, веома оригинално дата; у „Европском театру” — приватном једном драмском позоришту — „Анфиса” Л. Андрејева у румунском преводу Руса Иванова.

Како што видите, у овоме тренутку, на понос Руса уметника у Букурешту, румунска престоница сада прежиљава моду према руској уметности и према руским уметницима.

Из куће

Арношт Грунд и Мадам Монгоден

Кад је лане-ономлане неисплативи комичар загребачког казалишта, Арношт Грунд, гостовао у сарајевском позоришту, имао је његов пријатељ Раденковић, управо наш пријатељ Раденковић — сада Вукашин и Брут — а онда само пријатељ Грундove жене, г-ђе Монгоден, да се врати с десетогодишњег путовања, па да њему, г. Монгодену, т. ј. Арношту Грунду, исприча перипетије својега путешествија.

Елем, причао Раденковић, причао, и гњавио и гњавио, и жватао и преживао, и све тако како улога тражи. И, ко зна докле би то трајало, да одједном под теретом неких гледалаца на галерији, не попусти балустрада ли — парапет ли, сруши се у партер и начини панику. Свет би се разбегао, да се Грунд није, брзином откотрљаног празног пивског бурета, створио на просценијуму, размотро ситуацију, подигао обрве и вратив се пријатељу своје жене, Раденковићу, овако приметио:

— Пожури, драгец, пожури! Ак не пожуриш, још се бурушити цело казалиште.

Смех. Мир и умирење. Тишина. И представа се наставила као да није ништа ни било.

Чикамо г. Раденковића да нам, на основу закона о штампи, пошаље демант. Нисмо му ми кризи што је гњавио. Нек се обрачуна с аутором!

... Кад је г-ђа племенита Монгоден већ и по дадесети пут заутила да публици исприча причу о ножу...

... Она је, кад ју је муж ухватио с Раденковићем у интимној сцени, љуштила ножем јабуку, па док је онај искакао кроз прозор, она витлала оним ножићем и уверавала мужа да је њиме бранила своју част од напасника...

... Елем, док је г-ђа Монгоден и по дадесети пут причала своју басну о ножу, у Бенови је нашу државу, на међународној дипломатској конференцији, представљао г. Нипчић. Баш тада је и по дадесети пут почела да прича причу о ножу — мадам Монгоден.

А Грунд ће на то, обратив се публици:

— Ах, ову смо требали послати у Бенову. Јер њена прича о ножу...

Бр.

„Пег, срце моје“, у београдском Мањежу: „Peg, srce moje“, u beogradskom Manježu:
жу: Мати (Врбанићка) породице у коју је Мати (Vrbanićka) porodice u koju je запала
запала мала Пег.

Отац Мисаил (Бологовски) и отац Варлаам (Маријашец) у „Борису Годунову“ у београдском Народном Позоришту. Otac Misail (Bologovski) i otac Varlaam (Marijašec) u „Borisu Godunovu“ u beogradskom Narodnom Pozorištu.

— Фото: Вл. Бенчић, Београд —

Дилетанти

Бура смеха у Дубровачком Позоришту

У недељу 27. децембра 1925. г. од 7 сати и 30 минута до 10 с. у вече проламао се Дубровачки Театар од урнебесног смеха. Те вечери извела нам је Дубровачка Казалишна Друштва под управом и режијом г. А. Туриће духовиту лакрију у три чина од **Брадона Томас** „Шарлово Дијете”.

Комад, који су наши дилетанти одиграли правом кинематографском радњом, заиста је насмејао и забавио гледаце, а ипак се у овој лакрији написло и нешто више од ведрог смеха. На по неким местима морали су глумци правити паузе у говору, јер их иначе публика, услед великог смеха, не би могла разумети: они су те своје паузе ипак покрили својим адекватним држањем на позорници.

Режија није ни овога пута омахнула, јер се видело да је редитељ врло добро поделио улоге, те му је сваки тип донео посебни карактер. Насловну улогу „Шарловог детета” креирао је г. **Тедески**, који је оријашког малишана врло добро приказао, а најсимпатичнији је био онда кад је, омотан у гелене и повоје, лежао у колевци са „ћућом у устима” и дечјом капицом на глави. Он је те ноћи био главни предмет смеха. Г. **Матијевић** у типу Шарла Темеа лепо је простудирао улогу, како ће преварити свог богатог оца, да се дочепа што веће суме новаца. Та за њега успела студија и још би му користила, да му бесни Куно, услед своје превелике љубоморе, није пред родитељима открио целу ствар. Г. **Зденко Шапро** био је добар, а као дојкиња био је особито нежан. И лепо је умео реагирати на донжуанско фиксирање старог Фридриха, у коме је г. **Лаптало** нашао свој тип. Г-ђици **Плетковић** улоге старице најбоље пристају, а г-ђици **Балетин** исто тако, само што ова, кад игра старице, увек направи младо лице. Г. **Крилетић** овога пута био је много бољи него прошли, и није био лош пијанац. Г-ђица **Инверници** играла је мајку оног чудног детета добро, и била је према своме „сину” врло нежна у моментима када уз њу није било њеног заручника, бесног Булера, који је у својој љубомори мрко погледао цео свет око себе и никако се није растављао од свог електричног штапа, у юни он иначе полаже све (креација г. **Петричевића**). Г-ђица **Грабовић** као почетница није лоша, а г. **Бубало**, у улози Румела, био је миран и услужан старац.

Трокатура се овог пута није слагала са типовима, и на ово нека редитељ у будуће скрене пажњу, јер овакве ствари веома буду очи.

Публике — рекорд.

В—ић.

Сенке

У Грчкој: не кино, већ позориште „Карађози”

У данашњој Грчкој још и до сад живи позориште „Карађози” — позориште сенке. На платну од дба метра дужине пројектују се сенке фигура од картона, којима се слободно крећу руке и ноге.

Цела уметност усердеређена је у једном једином глумцу, који је уједно механичар а врло често и власник... Али главно је да је то прави уметник своје врсте.

Најлазио сам на њих често по целој Грчкој, и они су најомиљенија разонода за Грке. У већим кафансkim баштама, у двориштима општинских зграда, кад и кад по неким „ћошковима” многобројних кејова и обала морских. Бина је мало уздигнута, као неки орман, са белом пегом — платна. Просте клупе, а понекад (као, на пример, у Солуну, у кину „Тур Блани”) угодне фотеље. Из ормана долазе неки звуци: један пискави, као сирена, други крупан, дебео. На платну се види Турчин који скаче на једној страни а, с друге стране, грчки војник — евзон, поред куле.

Ово би, ваистину, био бедан један призор, када у предвечерњи сумрак затрепере на платну нејасне сенке некакве зграде и двеју фигура.

Али онај глас из ормана оживљава све. Духовит, пун хумора а, понекад, и оштрог сарказма, дијалог ових личности и јесте цео смисао „Карађози”. То су импровизације дана и тренутка, у којима се дотиче и политику и поједиличних државника, општине свакако, као и важније ствари које су се догодиле у блиској околини.

За Карађози-позоришта постоји један мали број основних прича, у којима учествују 2—3 особе. Речимо: у однос Турчина и евзона умеша се Енглез, у виду Џон-Була или морнара. Место евзона може да дође и Грк-трговац, а њима се придржује или лекар или ђаво, који најзад, уз дивљачку рику, односи Турчина. Саме приче не играју велику улогу: one су костур за досетке и духовита причаља. Непрестано се разлеже смех, с једног kraja гледалишта на друго, и он се у неким тренутцима претвара у урнебес. Свега у налази задовољства у изобиљу. Без смеха не може се живети. „Карађози” замењује Грцима и хумористичне новине и књиге, јер се ту не тражи писменост.

Ово позориште омиљено је код свих стајежа грчкога друштва. Оно је заостатак *comedie de l'arte* из доба 16. века, када су се, тако исто, за сваку представу стварале импровизације и где је, исто тако, број лица био ограничен на седам: први и други јунак, трговац, лажни лекар, капетан кукавица, госпођа и собарица. Тиме је био одређен и правац

Представници варшавског оперетског по-
зоришта „Новошћи“: 1. Директор Марјан
Домославски, 2. Ст. Наврот, музички ди-
ригент, 3. Ј. Редо и 4. Б. Мијерзејевски,
прваци оперете.

— Foto: St. Brzozowski, Warszawa —

Луциња Месал, чувена пољска оперетска дива, примадона варшавског оперетског театра „Новошћи“.

— Foto: St. Brzozowski, Warszawa —

Predstavnici varšavskog operetskog pozorišta „Nowości“: 1. Direktor Marjan Domeslawski; 2. Stan. Nawrot, muzički dirigent; 3. J. Redo i 4. Bolesław Mierzejewski, prvaci operete.

фабуле. Али само тежиште није било у фабули, колико у го-сподарењу глумца гестовима, декламацијом, вештином жонглирања и духовитошћу, којима се привлачила сва пажња гледаоца.

За тако велику трупу хоће се велики трошкови и високе улазне цене, па су практични Грди заменили живе људе сенкама. Портативно, везано само за једног или двојицу глумаца, ово позориште лако је долазило у сваку наланчицу и село, а у доба ропства испуњавало је високи национални задатак, дижући народну свест и патриотизам.

М. Виноградов.

Репертоар

Београдско Народно Позориште

Велика зграда: „Борис Годунов” (понедељак), „Лабудово језеро” (уторак), „Смрт Уроша V” (среда), „Борис Годунов” (четвртак), „Кајање” (петак), „Лакме” (субота), „Кад бих хтела” и „Мињон” (дневна и вечерња у недељу).

Мањеж: „Осма жена” (уторак), „Растко Немањић”, бесплатна представа за ћаке (среда), „Пег, срце моје” (четвртак), „Дорђолска послла” (субота), „Нар. посланик” и „Мала Бирраги” (недеља).

Статистика

Прва трећина сезоне у Загребу

Ове године, од почетка сезоне, дате су у Загребу, на Вилзонову тргу и Тушканцу, следеће премијере и репризе Ессе ното (Штроци), 2. Човек који се храни сновима (Ленорман), 3. Диогенеш (Титуш Брезовачки), 4. Милошева женидба (П. Коњовић), 5. Море (Лхотка), 6. Црна краљица (Фрајденрајх), 7. Пан Твардовски (Розицки), 8. Доктор Штиглић (оперета), 9. Орлов (оперета), 10. Књижничар, 11. Циганска љубав, 12. Парни котао.

ФИЛМ

»Шарлов« брат

Док је Чарли Чеплин закључивао уговор са неком америчком трупом за реализације новог филма под насловом „Шарлов кумица”, било је велико питање, коме ће све поверили истакнутије улоге. Најзад је сам „Шарло” дошао на идеју да би у овом филму могао упослiti и свога брата Сиднеја. Као што је сам Чарли врло добар комичар, тако је и његов брат постигао на пољу комике завидне резултате. Није ово случајност што су ова два брата добри комичари, јер и њихови родитељи су били глумци — дакле људи, који су

живели на позорници. Сид Чеплин, отац обе двојице, био је познат комичар, а мати им је била примадона једне енглеске позоришне трупе.

Прво образовање добили су од родитеља, па су од њих наследили и љубав према позорници. Одрасли на позорници и васпитани у том духу, они су доцније посветили цео живот даскама.

Сиднеј Чеплин се родио у Јоханесбургу, у Африци, где су му родитељи били на турнеју. Још од свога најранијег детинства Сиднеј је заволео пантомиму. Поншто је од оца изучио извесне гестове, у Лондону могаће ступити у прве путујуће трупе. Радио је са различитим трупама и са њима путовао по свету, видео много и много искусио, те му је то добро допло да упозна људе, њихове мане и врлине, што је после искоришћавао у својим улогама.

Повративши се у Лондон, убрзо је постао популаран и, ступивши у трупу Фреда Кајна, постаде једна од најомиљенијих звезда. Све позорнице вариетеа у музахолова примаје су са задовољством гостовања и алгажмане Сиднеј Чеплина.

Када је Шарло отишао у Америку да окуша срећу на платну, Сиднеј је из дана у дан пунио кућу неким вариетима у Лондону. Постаде и директор једне трупе, која је са успехом играла. Видевши да је Шарло успео на платну, реши се и он да промени занат: — са дасака је прешао на платно.

Први филм у коме је Сиднеј имао мало већу улогу био је „Подморски Пирати” (The Submarine Pirates). Велика популарност „Шарла” имала је утицаја и на развој Сиднејеве каријере, јер су сви желели да виде на платчу и брата славног комичара. У самом почетку своје филмске каријере Сиднеј се задовољавао незнاتним улогама у филмовима свога брата.

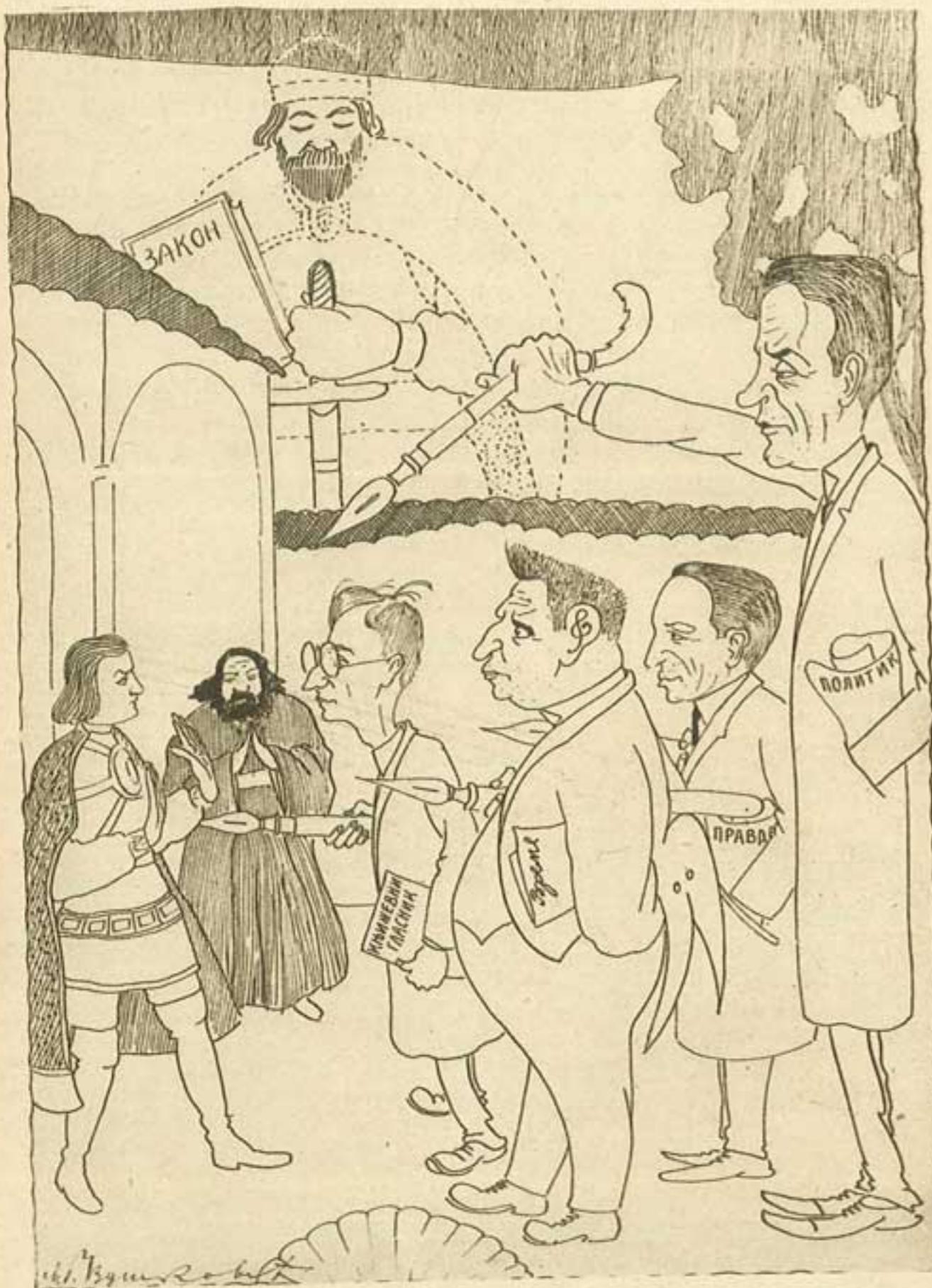
Најновији филм „Шарлов кумица” донео је Сиднеју сигуран успех. Овде се тек показало да је Сиднеј по природи велики комичар и да ће ускоро моћи ступити у ред првих комичара света.

Два брата, два комичара „Шарло” и Сиднеј, наследили су, вероватно, од родитеља дар комике. „Шарлов кумица”, нови Гомонов филм у коме Сиднеј има главну улогу, представља филм добре класе како по режији и игри глумца тако и по садржини.

Као и сви сијене филмова из студентског живота, живота младића који тежи да постане нешто, тако је обај сије врло интересантан. Највећи део улоге игра Сиднеј преобучен у жену.

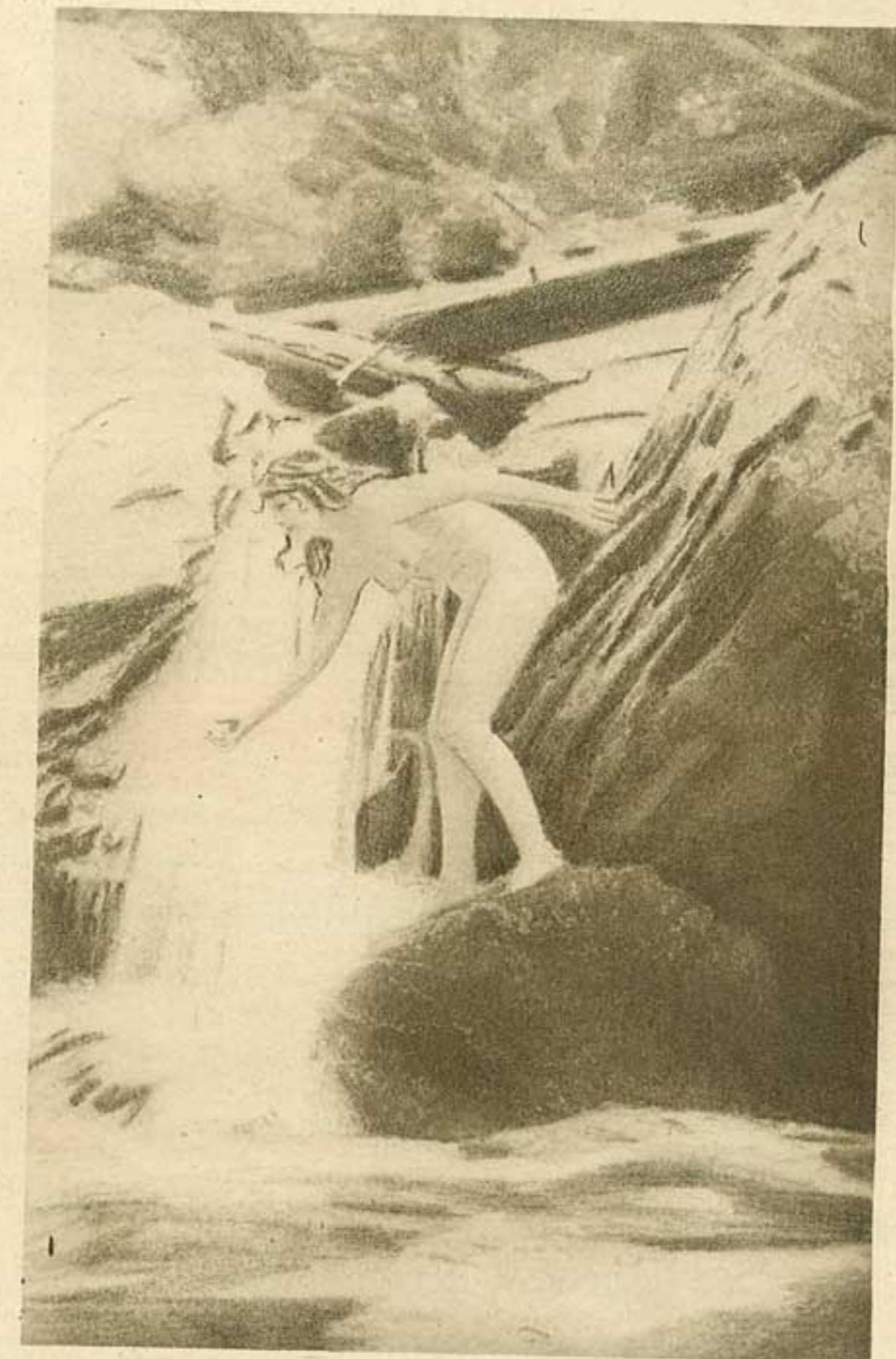
Догађаји се одигравају у највећем граду где живе поглавито студенти: а то је Оксфорд. Нису пропуштене ни свакијашње сцене из студентског живота. Има и већих студената, који имају по тридесет и неколико семестара, а има и оних који долазе из гимназије.

Бр. В.

„Смрт Уроша V“, сцена: Урош и завереници. Глас цара Душана: „Зар и ви одосте стопама Вукашиновим против мог нејаког Уроша? Да ли ми је то хвала што још онда не написах један закон о штампи?“

„Smrt Uroša V“ scena: Uroš i zaverenici. Glas cara Dušana: „Zar i vi odoste za štopama Vukašinovim protiv mog nejakog Uroša? Da li mi je to hvala što još onda ne napisah jedan zakon o štampi?“

„Водопад“, уље умрлог америчког сликара Н. В. Пенфилда.

„Vodopad“, ulje umrlog američkog slikara N. W. Penfielda.

„Фотеља бр. 47“

Познати режисер **Гастон Равел** снима сјај, у Берлину филм под горњим насловом. Фilm се снима по истоименој комедији **Луја Вернеја** и, према вестима из Берлина, обећава да ће бити пун изванредног и свежег хумора, проткан интересантним и комичним заплетима.

Фilm је у толико интересантнији што у њему играју звезде са дасака а и звезде са платна. Звезде са дасака нису много мање познате од звезда са платна. Од позоришних глумаца имају видне улоге **Ото Треслер** из Државног Позоришта у Бечу, **Херман Валентин** и **Ерна Морен**, а филмске звезде су **Доли Давис** и **Андре Рогн**.

Филмске вести

Нови филм Харолд Лојда

Као што је познато чувени комичар Харолд Лојд недавно је закључио уговор са Парамаунтом, и сад ће за Парамаунт снимати своје духовите филмове, који доводе човека до лудог смеха од кога се добијају грчеви. Како јављају страни листови, први филм Харолд Лојда, који се већ увек ради носиће наслов: „За небеску љубав.“

Филмске ситнице

Смех који вреди 500.000 долара

Симпатични глумац Парамаунта Дуглас Макчен прочуо се одједном великим спортским филмом „Хотентот“. Он је за доста кратко време постигао знатан успех и постао је један од првих глумаца огромног Пармаунтовог предузећа.

Дакле, овај глумац је дошао на оригиналну идеју: наиме да осигура свој смех. Као што славни уметници осигурују руке, певачи глас, играчице тело, тркачи ноге, боксери песнице и т. д. тако је и он осигурао смех. Да би разложио разлоге овог осигурања, рекао је да би он без свога смеха био сасвим непознат и да не би избио на површину.

Осигурује за смех је ситница од 500.000 долара.

Занета као у филму, и као у Америци.

Једна вест.

Фilm у нашој земљи.

Недавно је у Панчеву основана филмска фирма Anglo-Jugosl. Film Company. Главни је задатак ове куће, према штампаном проспекту: израђивање и прерађивање филмова, давање филмова под најам и увођење добрих филмова у нашу земљу. Друштво ће доводити стране глумце, а позива све који се осећају способни за филм, да се јаве друштву.

Дилетанти

»Добрица Милутиновић« у Шапцу

После успешог приказа „Зудумћара“ у позоришту „Добрице Милутиновић“, којом ће приликом гостовао сам Добрица, узели су вредни дилетанти у спремање Ростанове „Душе“ и Шекспиров „Сан летње ноћи“.

Анегдоте

Бизе и смех

Бизе, композитор „Кармена“ био је једанијут у Шпанији. Одесо је у хотелу, али тамо никад није јео. Хотелијер му је попављао, из дана у дан:

— Хотете ли ручати данас, сеньоре?

— Не мислим, одговарао би вазда Бизе, — јер сам обећао неким пријатељима да ћу бити код њих на ручку.

А хотелијер би свакога пута уздахнуо:

— Каква поруга за мене, сеньоре! Мени ће се смејати цео свет!

Елем, када је писац „Кармена“ затражио рачун, нашао је у њему и овај став:

„Десет ручкова: 50 пезета.“

— Којешта! Па ја код Вас нисам ручавао! протестовао је Бизе.

— Да сте ручавали, то би Вас стало само 30 пезета, рекао је хотелијер.

— А оних осталих 20 пезета?

— То је за срамоту коју ми наносите зато што код мене не ручавате, драги сеньоре.

ЧУВАЈТЕ СВОЈЕ ЛИЦЕ

од штетног учинка сапуна, који Вам произвади бубуљице, лишаје, преране наборе и ине кожне маље. Употребљавјте за прање лица једини перфектно од много лечника препоручено средство **Паришку емулзију**

„Visagine Adelina Patti“

чиме ћете постићи трајну свежину тена и ослободити се свију кожних нечистоћа, Призанице стижу дневно. Добива се у лекарнама, дрогеријама и парфимеријама уз цену од 30 динара по бочици. :—: Главно стовариште за Југославију;

Загреб, Гајева улица 8

Јелена Кешељевић-Цуца, првакиња сарајевског Народног Позоришта.

— Атеље Ђ. Божић, Сарајево —

Jelena Kešeljević-Cuca, prvakinja sarajevskog Narodnog Pozorišta.

Одговорни уредник Никола Б. Јовановић. Власник „Илустрација“, Београд. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Косовска улица, 11. — „Макарије“ А. Д. Земун.